

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Summula clarissimi iurisco[n]sultissimiq[ue] viri
Raymundi**

Raimundus <de Pennaforti>

Colonie, 4.III. 1502

VD16 R 168

Quis est titulus libri

urn:nbn:de:hbz:466:1-31223

bet sacerdoti. Prima est scia grāmaticalis. vt verba sacre scripture possit
 bñ intelligere z in ppijs sensibus p̄alare. Scda scia est musica. qz illa est
 ei necessaria ad decantandū laude dei. Tercia scientia est cōpotus ad dī
 stinctōem tempoz faciendā. Quarta scientia est ius canonicū. quia illa ē
 ei necessaria ad subditos bene z rōnabiliter regendos z informandos. Et
 hec quattuor habentur p̄ beatum Augustinū de ciui. dei. Etiam conue
 nienter in his meris habentur. Clerus in ecclesia sibi quattuor esse tenē
 da. Grāmaticā. neuina. ius canonis. atqz kalendas. ¶ Scdm̄ quod res
 q̄ritur ad sacerdotē est debita eloquētia. scz q̄ inter suos subditos valeat
 rite z bene exp̄mere z declarare ea q̄ in sacra scriptura p̄tinent. ¶ Terciu
 p̄ncipale quod omnia alia minus p̄ncipalia ad se trahit est bona vita.
 scz q̄ subditis p̄treat bonum exemplum morum z virtutū. Et ideo p̄est
 byter dī a p̄teto es ere. quia p̄tete debet viam suis subditis eterne salu
 ris. Unde fm̄ beatum Augustinū. via eterne salutis p̄sistit in dei charis
 tate. in p̄ximī dilectōne. in mādatorum dei exequitōne. z in errantiū cor
 rectōne. ¶ Scdo p̄libantur quattuor cause scientie huius libri. quia fm̄
 p̄hm̄ p̄mo physicoz z p̄mo postertoz. Scire est rem per causam cog
 noscere. ideo p̄tē loquendo tm̄ due sunt cause scientie huius libri. P̄tē
 ma est causa efficiens p̄ncipalis. z ē deus q̄ oīm est p̄ductor. vt dī Joh.
 p̄mo. Omnia p̄ ipsum facta sunt. Sed causa efficiens minus p̄ncipalis est
 Raymūdus frater ordinis p̄dicatorum. qui vidēs imperitorum clericoz
 paup̄tatem intratum q̄ nō poterāt eis libros emere in iure canonico in q̄
 studere poterant. hanc summulā p̄pilauit. in qua sub breuibz p̄tinent plu
 ra oīmibus sacerdotibz scire necessaria. Sed aliqui alij dicunt q̄ Raymū
 dus hanc summulā non fecit. sed fecit quādam magnam summā profay
 cam. ex qua q̄dam versificator hanc summulā extraxit. volens sub breuibz
 comp̄hendere ea que ibi ad longum p̄tinentur. qui p̄pter arrogantā euid
 tandā nomē suū exp̄mere noluit. quia fm̄ dictum Seneca de causa effi
 ciente nō est multum curādum. ergo hīc nō sit aliqua difficultas vel me
 ritio faciendā de causa efficiente. Scda causa finalis dicitur. z est duplex. scz
 finis intra z finis extra. Finis intra est cognitio septem sacramentorum.
 Sed finis extra est ip̄e deus omnipotens z gloriosus. ad quem oēs alie
 scientie ordinātur. Sed improp̄ie potest assignari causa formalis. que etiā
 est duplex. scz forma tractatus. z forma tractādī. Forma tractatus consi
 stit in diuisione. Sz forma tractādī consistit in modo agendī. qui in hoc
 libro est quadruplex. scz definitiuus. diuisiuus. demonstratiuus. z exposi
 tiuus. Sz causa materialis improp̄ie loquendo est subiectum hui⁹ librē
 quod est ius canonicum a doctoribus z sanctis patribz institutū. de quo
 amplius postea patebit. ¶ Tercio p̄libatur titulus. vnde p̄mo iste
 liber sic int̄titulatur. Incipit summa Raymūdi. Et summa dicit̄ oīm̄ lib
 ter qui extractus est de alio libro. vt summa dicit̄ adī que extracta est a ma
 gnis libris rhetoricalis scientie. Sic simili modo dī de ista summa Ray
 mūdi. quia Raymūdus in alio opere posuit magnū z longum p̄cessum
 profaycum a quo iste liber est extractus. Aliiter etiam iste liber int̄titulatur
 fm̄ aliquos. scz summa pauperum. quia pauperes clerici nō valentes libē
 libros magnos comparare z p̄oligos. vt decreta z decretalia z hm̄ōi deo

Prologus

venit emere presentem librum et eum studere cum diligentia etc. ¶ Postquam
dictum est de quibusdam generalibus, que debitus ordo procedendi in libris
exigit, scilicet de declaratione thematici in principio libri de causis et titulo. Nunc
prosequenter propter maiorem evidentiam et declarationem infrascriptorum aliorum
qua sunt prioranda. Unde ex quo presens liber est de sacramentis, ergo aliorum
qua de sacramentis in generali videnda et promittenda sunt. Et primo quod sic
sacramentum. Secundo de divisione sacramenti. Tertio accedendum est specia-
liter ad ipsa sacramenta, et de unoquoque determinare per se. Quarto dis-
cendum est de ornamentis sacerdotum mystice exponendis. ¶ Quantum ergo
ad primum respondetur quod sacramentum per magistrum quarto sententiarum sic defi-
nit. Sacramentum est visibilis forma invisibilis gratie aie collata, quod in omnibus sa-
cramentis forma dicitur est visibilis, ut in sacramento baptismi forma
aque solummodo est visibilis, sed gratia illius sacramenti est invisibilis, videlicet
licet ablutio peccati. Simili modo dici potest de sacramento eucharistie. Nam
ibi solum videmus formam panis, sed gratia huius sacramenti invisibilis est
scilicet ipse dominus noster ihesus christus qui sua gratia reficit animam, purgat et letificat.
Ideo etiam sacramentum a solo deo glorioso institutum est, quod sacramentum est
signum rei sacre, scilicet signum ab homine positum est fallibile, sed sacramenta des-
cendunt esse firma et infallibilia, ergo sacramenta a solo domino sunt instituta.
Et dicitur sacramentum quasi sacrans mentem, vel sanctificans animam, vel qua-
si signum sacre rei, et sic manifeste patet definitio sacramenti. ¶ Quantum ad
secundum, scilicet de divisione sacramenti, respondetur quod septem sunt sacramenta,
videlicet ordo, matrimonium, baptismus, confirmatio, unctio, eucharistia,
et confessio, unde sunt tales versus. Ordinatur adiungit, baptizat, crismat, et
ungit. Peccatum plagit, et in altari sacra tangit. Et istis septem sacramentis
assimulantur septem virtutes, quarum tres sunt theologice, et quatuor politicae
sive formales. Tres virtutes theologice sunt fides, spes, et charitas. Unum
sacramento baptismi coaptatur fides, quia in baptismo excitatur fides christi.
Sed sacramento confirmationis coaptatur spes, quia ibi spes roboratur in
futuro. Sed sacramento eucharistie coaptatur charitas, quia eucharistia est
signum maxime charitatis et unionis inter deum gloriosum, ecclesiam, et
sanctam fidem catholicam. Sed quatuor virtutes politicae sive cardinales
sunt prudentia, temperantia, fortitudo, et iustitia. Iste quatuor virtutes
coaptantur quatuor sacramentis predictis. Nam sacramento ordinis coap-
tatur prudentia, quod illi qui debent ordinari ad aliquos ordines tenentur esse
prudentes. Et sacramento matrimonii coaptatur temperantia, quod ut dicitur
apostolus, cuiuslibet licet accipere propriam uxorem propter fornicationem evitandam.
Et sacramento extreme unctionis coaptatur fortitudo, quod per sacramentum un-
ctionis infirmi fortificantur et roborantur. Sed sacramento penitentie coaptatur
iustitia, quod iustum est, ut quicumque peccata commiserit quod ille debite peniteat.
¶ Item advertendum est, quod inter septem sacramenta quinque sunt necessa-
ria et generalia, duo tamen voluntaria et particularia. Primum sacramentum est
necessarium et generale est baptismus, per quod tanquam per portam unitatem ecclesie
intramus, et ideo baptismus dicitur sacramentum intratum. Secun-
dum est confirmatio, que fit per impositionem manus in qua datur gratia
ad resistendum hosti, scilicet dyabolo, quare illud sacramentum dicitur pugnantium